

שבעת השלבים במהלך ימי הפורים

"ימי הפורים הללו זכרים ונעשים"

שלב א' תענית אסתר

הפניה לה' חזרה בתשובה לאפשר את המהלך. (היה ב' י"ד ניסן.) "לקים את ימי הפורים האלה בזמניהם...דברי הצומות וזעקתם"

הראב"ד (הובאו דבריו בר"ן על הר"ף למסכת תענית, ז' באלפס) השיב שתענית אסתר שונה מימי התענית הרגילים, משום שהיא מיועדת להזכיר את נס ההצלה ומשום שהיא מזכרת בפירוש בפסוק - "דברי הצומות וזעקתם".

"ד"ג [באדר] אינו דומה לשאר תעניות, דזכרון הוא לנס שנעשה בו, ועוד, שיש לנו סמך בכתוב שאמר 'וכאשר קימו על נפשם דברי הצומות', לומר שכשם שקבלו עליהם לעשות יום טוב - כך קבלו עליהם דברי הצומות וזעקתם, כלומר לעשות תענית בכל שנה ושנה".

הרב סולוביצ'יק זצ"ל הציע לומר שתענית אסתר שונה ביסודה מארבעת הצומות האחרים (עשרה בטבת, שבעה עשר בתמוז, תשעה באב וצום גדליה). ארבעת הצומות נקבעו כדי להזכיר פורענויות שאירעו לעם ישראל בזמן חורבן בית המקדש, מאחר שנקבעו לזכר אסונות, אי אפשר להקדים אותם, על פי הכלל המופיע בגמרא (פסחים ט"ז). "אקדומי פורענות לא מקדמי". לעומת ימי התענית האלה, בתענית אסתר אנו נדרשים לחוות את חוויית פורים בכללותה, לרבות שלושת ימי הצום שהוכרזו נוכח הסכנה. בפרט, כחלק מ"פרסומי ניסא" עלינו להזכיר ולהראות שה' קיבל את התפילות שהיו באותם ימי צום, והושיע את ישראל. מכיון שעצתו הרעה של המן הופרה, תענית אסתר איננה יום של עצב אלא דווקא הקדמה לשמחה הגדולה של ימי הפורים. מכיון שאיננה זיכרון לפורענות, ניתן להקדים אותה ליום חמישי שלפני השבת. (עיין בשאלות דרב אחאי גאון, פרשת וקהל שאילתא ס"ז ושם בחתום שאלה ס"ק כ.)

מעניין לראות שהרמ"א פסק (אורח חיים, סימן תרכ"ו סעיף ב) שתענית אסתר היא הפחות חמורה מכל התעניות, ומשום כך מי שהצום גורם לו אי-נוחות מרובה רשאי שלא להתענות:

"ותענית זו אינה חובה, לכן יש להקל בו לעת הצורך, כגון מעוברות או מיניקות או לחולה שאין בו סכנה, ואפילו רק כואבי עיניים שאם מצטערים הרבה - לא יתענו".

הגרי"ד סולוביצ'יק זצ"ל הציג שאלה נוספת שמשתלשלת מן השאלה הקודמת. הרמב"ם פסק (הלכות תענית, ס"ה הל"ט) שהצומות עתידיים להתבטל בימות המשיח, האסונות שהם מנציחים לא יזכרו לאחר הגאולה העתידה:

"כל הצומות האלו עתידיים ליבטל לימות המשיח; ולא עוד, אלא שהם עתידיים להיות ימים טובים וימי ששון ושמחה".

האם גם תענית אסתר מיועדת לביטול, או שאולי היא תישמר גם בימות המשיח? הערה אחרת של הרמב"ם. בהלכות מגילה (פ"ב הל"ה) קובעת כי "אף על פי שכל זכרון הצרות יבטל... ימי הפורים לא יבטלו". האם כאשר הרמב"ם התייחס לימי הפורים, ברבים, הוא התכוון לכלול בזה את תענית אסתר כחלק ממסכת האירועים, ובכך להוציא אותה מקבוצת ימי הצום העתידיים להיבטל בימות המשיח? הרב מבריסק הציע לקרוא כך ברמב"ם, ובכך חיזק את ההבנה שתענית אסתר היא חלק בלתי-נפרד מחגיגת ימי הפורים.

הנהגה שונה (למשל - אסתר וקדוש המלך ג'... הפורים - לא יזכרו כעצמם? ואלו יתירובים למעצמם? זה זיכרון? - מהו ה' ב'טענות' א"כ? - א"כ...)

הנהגה שונה (למשל - אסתר וקדוש המלך ג'... הפורים - לא יזכרו כעצמם? ואלו יתירובים למעצמם? זה זיכרון? - מהו ה' ב'טענות' א"כ? - א"כ...)

הנהגה שונה (למשל - אסתר וקדוש המלך ג'... הפורים - לא יזכרו כעצמם? ואלו יתירובים למעצמם? זה זיכרון? - מהו ה' ב'טענות' א"כ? - א"כ...)

הנהגה שונה (למשל - אסתר וקדוש המלך ג'... הפורים - לא יזכרו כעצמם? ואלו יתירובים למעצמם? זה זיכרון? - מהו ה' ב'טענות' א"כ? - א"כ...)

